

Gornji Petrovci

Župnija je znana pod imenom »Nedela« ter ima okrog 720 farnikov. Menijo, da je prvotno cerkev, posvečeno sv. Nedelji, dal sezidati knez Kocelj v drugi polovici 9. stoletja. Naš župnik g. Anton Čirič deluje tu že od leta 1927. K naši fari spada tudi podružnica sv. Ane v Boreči, ki ima lep razgled po Prekmurju, sosednem Madžarskem in Nemčiji. Naša cerkev je bila pred svetovno vojno zelo obiskana božja pot. Lani se je pri nas rodilo 21, smrtnih primerov je bilo 12, poročili pa so se 4 pari. Tukaj je bil rojen (leta 1871.) Mikola Aleksander, sedaj profesor v Budimpešti, ki je na mirovni konferenci v Parizu bil madžarski izvedenec za Prekmurje in je odločno nastopal proti slovenskim interesom. Svojo nejevoljo je kazal tudi v časopisih.

Veliki Dolenci

so značilen slovenski kraj brez vidnega madžarskega vpliva iz prejšnjih časov ter so znani iz dobe narodnega preporoda, katerega vodja je bil od leta 1911. tukajšnji župnik pokojni Jožef Klekl ml. Kdaj je bila naša cerkev sezidana, se natančno ne ve. V fari imamo 1249 faranov. Rojenih je bilo lani samo 16 in pride na tisoč ljudi le 13 rojstev. Pri nas število rojstev vidno pada, saj smo imeli leta 1936. še 42 rojstev in je prišlo na tisoč ljudi 34 rojstev. Vzrok takemu padcu je deloma v izseljevanju. Nekaj let sem vodi župnijo pri ljubljani in delavni g. Franc Horvat.

Sv. Sebeščan (Pečarovci)

Na lepi razgledni in priljubljani izletni točki Goričke leži prijazna cerkva, posvečena sv. Sebastijanu, p. d. Sebeščanu, ki ima 1180 farnikov. Župnijo vodi že peto leto župnik g. Janko Bejek, ki je v tem času za svojo faro storil mnogo dobrega. Cerkev, ki je bila v žalostnem stanju, je dal prenoviti in poslikati domačemu slikarju prof. Karlu Jakobu. Ustanovil je prepotrebno Prosvetno društvo in z zgraditvijo »farnega doma« omogočil prosvetno delo. Pri nas je bil rojen veliki misijonar J. Kerec. Lani je bilo rojenih 37, umrlo jih je 13, a poročilo se je 13 parov.

Martjanci

Naša župnija, ki šteje okrog 1341 vernikov, je znana po svoji stari cerkvi; leta 1392. jo

je zgradil arhitekt Akvila. Prvotno je stala tukaj lesena cerkev brez stolpa, postavljena v 11. ali 12. stoletju. Naša cerkev je dolgo let bila v protestantskih rokah. Znan je bivši župnik Jožef Horvat, ki je preskrbel nov lep oltar, kar daje starinski cerkvi posebno veličastno lice. Sedanji dušni pastir je g. Andrej Berden. Prezbiterij je mojstrsko poslikan z gotskimi freskami.

Grad

V osrčju Goričke v majhni dolinici, skrita kakor dragocen zaklad, leži lepa fara Grad, katere cerkev je bila posvečena in povečana leta 1729. Župnijske posle že četrto leto vodi provizor g. Kolenc Ivan, kateremu pomaga g. kaplan Lajnsček Ludovik. Kraj je eden od najbolj zdravih v Slovenski krajini in bi bil dober za zdravilišče. Sedanji provizor nam je prenovil župnišče, ki je bilo že skoraj v popolnem razsulu, in je dal lepo urediti tudi prostor okrog cerkve. Duša prosvetnega dela, ki je precej razgibano, je g. kaplan, ki mu zvesto pomaga g. Letičeva. Prva znana lastnika Gornje Lendave z okolico sta bila leta 1183. ustanovljeni cistercijski samostan pri Monoštru in grof Mikoly iz Zelezne, ki je leta 1208. dobil od kralja Andreja II. v last vse današnje Goričko. Grad so postavili za časa križarskih vojn templarji, ki so dobili pokrajino v last, ki se še danes imenuje Grad. Cerkev ima nekaj poznogotskih znamenitosti. Gornja Lendava je največja župnija v severnem delu Prekmurja. Saj je pred odcepom ekspoziture Kuzme, ki je bila ustanovljena lansko leto in jo vodi g. Jerič Mihael, štela okrog 6200 faranov.

Murska Sobota

je metropola Slovenske krajine, prometno, gospodarsko in kulturno središče. Prvi sad svobode leta 1919. je naša gimnazija, ki je leta 1925. morala ukiniti 5. in 6. razred. To žalostno dejstvo bo vekomaj zapisano z debelimi črkami v zgodovini naše gimnazije, a danes imamo zopet prepotrebno popolno gimnazijo. Nova, leta 1912. zidana cerkev, je posvečena sv. Nikolaju in jo je do leta 1932. vzorno vodil župnik in dekan g. Ivan Szlepecz, častni kanonik somboteljske škofije. Po njegovi smrti vodi faro župnik g. Jožef Vojkovič, kateremu pomaga kaplan g. Janko Škraban.

Fara šteje po šematizmu 6127 katoličanov, a jih bo gotovo več, ker se je Sobota od zadnjega ljudskega štetja zelo povečala. Tu je namreč bolnišnica, zato je natančno število rojstev in smrtnih primerov naših farnikov teže določiti. Lani je bilo rojenih 172, umrlo jih je 139, a poročilo se je 40 parov. V zidu cerkve je nagrobni napisni kamen iz 3. stoletja po Kristusu. V Soboti deluje tudi salezijanski red z Martinišcem, katerega ravnatelj je naš domačin g. Vogrin. Mladino vzgajajo v duhu sv. Janeza Boska. — Profesor verouka na gimnaziji pa je g. Alojzij Šoštarec, ki ga imajo dijaki zelo radi.

Soboška bolnišnica

Vsa Slovenska krajina s sosednjim Murskim poljem ima le eno bolnišnico, ki pa je mnogo pretresna, da bi imela prostora za vse, ki bi je bili potrebni. Ob pogledu na lanskoletno statistiko se nam skoraj neverjetno zdi, da se je lani v tako tesnih prostorih moglo zdraviti 3733 bolnikov. Sprejetih jih je namreč bilo 3632, izstopilo jih je pa 3548, a drugi so ostali še iz leta 1938. Umrlo jih je 97, kar je za tako veliko število zdravljenj zelo malo. Umrljivost znaša le 2.6%. Zanimivo je tudi, če povemo, da je bilo leta 1922. sprejetih le 849 bolnikov in izvršenih 132 operacij, v letu 1938. je število operacij naraslo na 1344, a lani že na 1890 in tudi število sprejetih bolnikov je od leta 1938. poskočilo za celih 562. Kakor je iz navedenih podatkov razvidno, so pod spretnim vodstvom g. ravnatelja naši bolnišnici podani vsi pogoji za čimboljši razvoj, le prostori nikakor ne ustrezajo takemu prometu, zato je nujno potrebno, da se čimprej začne z gradnjo novega poslopja, sicer so gg. zdravniki prisiljeni, bolnike odpuščati pred popolnim okrevanjem, da lahko sprejmejo druge, ki so pomoči nujno potrebni. Sicer je že kr. banska uprava oskrbela zemljišče in načrte za graditev novega, modernega poslopja, vendar pa je zaradi zunanjepolitičnih dogodkov vse ostalo le pri načrtih. Upamo pa, da navedeni razlogi ne bodo mogli ovretti neodložljivo potrebne gradnje poslopja, ki bo služilo najvažnejšemu in najsocialnejšemu namenu, to je zdravljenju trpečih bolnikov.

Jari:

Prvi obisk Prekmurja

Sramežljivi Ormož, ki mimo vozečemu se potniku ne pokaže svojega obraza, je ostal za nami. Zelezna kača se je vila okoli slovenjgorskih gričev, okopanih po božjem soncu. S tovarišem sva sama sedela v kupeju. Vožnja naju je vkljub peštrim slikam, ki so bežale mimo oken, utrujala.

»Ti, pogled Svetinje! Ali niso vredne svojega imena?«

»Da.«

»Kmalu pride Jeruzalem in Vrazova domačija.«

»Da.«

»Kaj ti je? Kako moreš biti ob tej lepoti top?«

»Kako moreš ob tej počasni in enolični vožnji še ohraniti zanimanje za pokrajino?«

Nisva več govorila. Oba sva čakala, da zdrkneva preko veržjskega mosta v nepoznano prekmursko pokrajino. Oba jo bova danes prvič videla.

Od trenutka do trenutka sem se bolj po grezal v pričakovanje nečesa novega, nenavadnega. Razumel sem Kolumba, ki ga je gnalo hrepenenje po novi zemlji, po novih ljudeh v objem Oceana. Kaj smo mi Gorjanci, Kranjci, Štajerci vedeli nekdanj o Prekmurju? Kaj vedo danes o njej oni prišleki, ki si domišljjujejo, da so bili pregnani v slovensko Sibirijo? Ali so ti ljudje v civiliziranem meščanskem mehkužju res zgubili vsako občutje za lepoto pokrajine in za nepotvorjeno neposredno do-

broto ljudi? In kako naj razumejo potrebe tega mladega, dovetnega slovenskega ljudstva, če se ozirajo vedno nazaj preko stena? Prekmurje sem ob Malešičevem »Kruhu« vzljudil, ob Sušnikovih »Profilih« občudoval — ob Kranjčevih novelah in romanih pa mi je postalo Sfinga, nerazrešena uganka. Ali lahko da mešanica mongolske in slovanske krvi res tako razvraten človeški element? Dvomim...

»Beltinci!« S tovarišem se ozirava skozi okno, a vidiva le kolodvorsko stavbo. Vsenaokoli sama polja in ob poljih drevje, ki skriva človeška naselja. Prijatelj domačin naju pričakuje, naslonjen na svoje novo kolo. Obraz mu je ves nasmejan in razodeva dobrodoščico. Ko sprejmeva tudi midva kolesa, se požencmo med njive in začenjamo uživati prijetnost ravnih prekmurskih cest.

Nikjer v Sloveniji ni vožnja s kolesom tako prijetna kakor v Prekmurju. Niso ceste tiste, ki te raznežijo, niti vitki topoli, mimo katerih brziš, ampak ta širna ravan, ki te radi neskončnosti dela omotičnega. V tej ravnini razdaljo hipno požiraš, pa se ti vseeno zdi, da ni nikjer konca. Ta zemlja ti bo vkljub živemu beganju oči od ene strani do druge ostala skrivnost. In ko gledaš ob nedeljah ob cerkvah in sosednih hišah na stotine koles in ko srečuješ na cestah otroke, ki so komaj splezali na to proletarsko vozilo ter sedaj drviyo z največjo spretnostjo mimo tebe, se porodi v tebi spoznanje, da živi tukaj praktičen rod, ki ni tako odmaknjen od sedanjega časa, kakor bi nekateri hoteli.

Prijatelj naju ni pustil, da bi razmišljala. »Prav je, da sta prišla. Jutri imamo v naši vasi sejem. In v lendavske gorice se bomo peljali pokušat zlato kapljico in poslušat zvon sv. Trojice. Ves teden morata ostati.«

Le s težavo ga med dihanjem poslušam in se mu hvaležno nasmejem. Skoro me je medtem zaneslo v neko mlakužo ob cesti, ki je bila še nedavno grajski ribnik. Tukaj čutiš diš smrti, ki objema tako zvani prvi stan (grofje). Medtem ko so po ostali Sloveniji gradovi in graščine po večini v razvalinah, za katere se briga le kak romantičen pesnik in dolgočasen zgodovinar, je tukaj graščinska slava in strah pred njo še živa zanimivost. In ko stopiš v gosposko beltinsko cerkev, lahko občuduješ baržunaste sedeže rodbine Zichy, ki si je v preteklosti pridobila gotovo velike zasluge za cerkev. Zato ima še danes patronat nad nekaterimi župnijami v tej pokrajini.

Beltinci so lep, živahen kraj. Tu je cerkevna in gospodarska matica za številne vasi v okolici. Ni čuda, da je kraj premožen in da trgovina cvete. Tukaj se prvič pomešamo v večjo družbo domačinov. Prijazni so, zgovorni in ko bi razumel v celoti njihovo narečje, bi se počutil popolnoma domačega med njimi. Velika življenjska sila žari iz njihovih lepih, močnih postav. Toda Kranjčevega in Godinovega zgolj čutnega tipa nisem zasledil niti ob pozni večerni uri, ko se dobra kapljica z marsikatero dušo poigra. Nikoli nisem verjel, da bi se v Prekmurju borili samo za uživanje in denar. Odkar so ti dobri in zaupni ljudje po-

narnim zavodom na njihove obveznice, ki jih dobijo od Paba ali od države, tudi gotovino. To se delno tudi že godi in se naj izvede do kraja!

Kmet znova potrebuje denar!

Pab daje tudi posojila na hipoteko na kmečka posestva. Stanje teh posojil je bilo sledeče: vseh posojil skupaj je bilo 552.355.377 dinarjev. Od te velike vsote ima največ dunavska banovina: 265 milijonov, najmanj pa Slovenija, samo 316.500 din. To je razumljivo, ker je Pab deloval v drugih banovinah, kjer nimajo posojilnic, pri nas pa je vsak kmet, raje vzel denar doma na posodo. Ta nova zadolžitve kaže, da uredba o likvidaciji kmečkih dolgov ni mogla odpraviti tega, da bi kmet ne potreboval več posojil. Trdimo tudi to, da bi jih potreboval, če bi tudi ne le del, pač pa ves dolg črtali! Smatramo, da je danes najvažnejše vprašanje, kako omogočiti kmetu bolj donosno kmetovanje, ali samo z zvišanjem cen ali pa s cenim kreditom.

Kaj hitra bi bila rešitev iz vseh dolgov, ako bi bilo mogoče zvišati cene tako, da bi te omogočile plačilo vseh dolgov. Taka rešitev pa bi bila le navidezna, ker bi bilo treba zopet zvišati plače, za te plače zvišati davke in tako bi se kolo vrtilo in zopet zavrtelo v stari kolovoz. Kmet zato kljub trenutnemu popravku nekaterih cen potrebuje dolgoročni in ceneni kredit! Ali bo zmogla Privilegirana agr. banka sama dajati vsa nova posojila kmetu? V poročilu čitamo, da je v enem letu dala 832 novih dolgoročnih posojil, da ima sedaj skupno 25.182 dolžnikov v skupnem iznosu 679.512.483 din. Ako pogledamo pa številko, koliko dolžnikov je prevzela, namreč 782.024, potem moramo reči, da njej sami nikakor ne bo mogoče izvesti novega kreditiranja kmetu. Hvalevredno je, da je Pab že začela dajati kredite zadrugam, katere nato dajejo posojila naprej. Novo delovanje naših posojilnic je nujno potrebno, da bodo mogle dajati kmetu kredit. Ti krediti morajo biti največ po 4 %, ker kmečko gospodarstvo ne prenaša velikih bremen, kar se tiče obresti.

Slovenci in Pab

Slovenski kmetje so danes dolžniki Paba. 53 denarnih zavodov in 453 zadrug je odstopilo skupno 54.577 dolžnikov Pabu, in sicer so bili ti dolžni 521.498.556 din. Nekmetov, ki pa so se tudi prijavili, je bilo v Sloveniji 2898 z vsoto 55.209.242 din. Za vsa Slovenijo posluje podružnica Paba v Ljubljani. Ta je izvršila že skoro celoten obračun, samo kaka dva odstotka jih je še nerešenih. Kolikor nam je znano — kar pa iz poročila ni razvidno — pa slovenski kmet plačuje najbolj točno svoje obroke. Večkrat smo prejeli poročila, da je podružnica Paba v Ljubljani v skrbi za

odplačila segla tudi po rubežu. Nikdar nismo in ne bomo zagovarjali nemarnih dolžnikov. Toda večkrat se pa zgodi, da kmet res ne more plačati obroka! Pri prevzemu kmečkih dolgov se ni nič pazilo na to, ali je dotični vreden ali ne, da se mu del dolga briše, pri izterjevanju obrokov pa naj se na vsak način postopa po razmerah! Posebno je pa treba biti obziren tu na meji, kjer kmet še teže gospodari.

Okrepimo svoje denarno zadrugištvostvo!

Četudi danes naš kmet dolguje Pabu, vendar mi Slovenci ne bomo svojega zadrugištva likvidirali. Nasprotno! Računi za nazaj se naj uredijo, pa naprej na delo! Nikar ne omagujte, ki ste leta in leta delali nesebično in brezplačno v naših denarnih zavodih, samo da je vaš sosed mogel dobiti poceni kredit! Od ust do ust naj gre: naše posojilnice morajo zopet začeti novo življenje! Sezimo si v roke — pa na delo!

Po Jugoslaviji

Predsedstvo JRZ je imelo 12. marca v Beogradu sejo, ki ji je predsedoval ministrski predsednik Dragiša Cvetković. Seje se je udeležil predsednik senata g. dr. Anton Korosec. Na seji so se razpravljala vsa prečta vprašanja notranje politike ter so bili soglasno sprejeti primerni sklepi. V teh sklepih je zlasti poudarjeno, naj se o vseh sodobnih in važnih vprašanjih v vseh pokrajinah razpravlja samo v okviru stranke s popolnim zaupanjem v njeno vodstvo.

Novi volilni zakon uveljavljen. Novi volilni zakon je bil objavljen v »Službenih novinah« 15. marca in je dobil s tem veljavo.

Enodinarski kovanci plačilno sredstvo do 20. aprila. Stari kovanci po 1 din veljajo kot plačilno sredstvo do 20. aprila. Lastniki teh kovancev naj jih čimprej zamenjajo, da pozneje ne bodo trpeli nepotrebne izgube!

Samostojna demokratska stranka (SDS), koje glavno torišče je banovina Hrvatska, bi rada raztegnila svoje področje tudi preko Slovenije. V tej svoji razširjevalnosti je trčila ob odpor JNS, ki sebe smatra za poklicano zastopnico liberalnih elementov v Sloveniji. Tako je nastala zmeda v slovenskem laži-svobodomiselnem Izraelu. Začelo se je preseljevanje iz tabora JNS v tabor SDS. Razumljivo je, da se to strankarsko preseljevanje ne vrši s prijaznimi poslovnimi besedami, marveč z ostrimi očitki, ki letijo nazaj v tabor JNS. Obrambno trobljenje za JNS oskrbujeta »Jutro« in »Slovenski narod«, a



Zoper glavobol

pomagata 1-2

ASPIRIN[®]
tableti



Ni drugega zdravila po imenu „Aspirin“, temveč edino-le „Bayer“-jev Aspirin.

Opf. reg. pod št. 17072 od 22. XII. 1938.

v nasprotno trompeto pa piha mariborski »Večernik«. Sicer pa so si ti spri bratci jugoslovanskega liberalizma med seboj prav podobni. Voditelji SDS so bili prav taki zagovorniki jugoslovanske celotnostne ideje, ustanovitelji in podporniki Slovincem in Hrvatom sovražnega centralizma, kakor gospodje okoli JNS. Razlika med obema liberalnima taboroma je bolj v taktiki (načinu postopanja), kot v programu. Proti mišljenju in hotenju slovenskega ljudstva sta oba tabora.

V Vojvodini se strankarske razmere v znatni meri poostrujejo. Hrvatska seljačka stranka (HSS) je bila napovedala shod v Subotici, ki pa se ni mogel vršiti, ker se je od srbske strani pripravil protishod. Shod, ki ni mogel biti v Subotici, se bo — kakor se poroča — vršil na ozemlju banovine Hrvatske v Osijeku, kamor bodo tudi prišli zastopniki Bunjevcev in Šokceev iz Bačke in Baranje. Član HSS minister dr. Smoljan, ki je sam preučil razmere v Subotici, priporoča dosledno izvajanje politike narodnega sporazuma kot edino sredstvo za izboljšanje medstrankarskih razmer v Vojvodini.

Finski rekordi. Finska ni samo država, ki ima največ rekordov v vseh vrstah sporta. Finska vsebuje še drugačne rekorde, v drugih strokah in je ponosna nanje, prav tako ponosna kakor na svojega Nurmija in Ritola, Kolemahneina in Maekega. Finska je prva država v Evropi, ki je že uvedla žensko volilno pravico. Finska je bila prva, ki je Ameriki plačala svoje vojne dolgeve. Finska ima najmanj nepismenih ljudi. To so trije rekordi, ki jih marsikatera druga država zavida tej gozdnati in vodnati republiki s severa.

Golob — tat. Nekemu mlekarju v Blankenhelmu na Nemškem, ki je hotel na cesti pravkar izmenjati 50 mark, je sunek vetra odnesel bankovec. Zaman ga je

V rdečem »raju« ...

Roman iz sovjetskega kmetijskega življenja

11

Šubin je ogorčeno odgovoril:

»Aleksaj Andrejev, kako moreš misliti, da bi delavci, prvi državljani naše sovjetske republike, spali po dva in dva v eni postelji! To bi bilo za njih ponižanje, za nas pa sramota!«

Aleksaj je skomignil in mirno rekel:

»Dobro. Naj spi vsak v svoji postelji, toda za tri drugod poišči postelje.«

»O, ne!« se je zasmeljal Šubin. »Vsi bodo pri tebi stanovali. Saj imaš šest postelj.«

Iz starčevih oči se je zablistalo, a samo za hip. Zadušil je jezo, ki se je vzbudila v srcu, in mirno odvrnil:

»To je res, a dobro veš, da smo trije pri hiši in tri postelje potrebujemo zase.«

»Aleksaj Andrejev,« je rezko dejal Šubin, »v velikih mestih, kakor so Leningrad, Moskva, Odesa, se obitelji, ki so bile svojčas bogatejše in znamenitejše ko tvoja, obitelji, ki so posedale palače in velika stanovanja, zadovoljujejo z eno sobo, da so tako dale prostor revolucionarnim sodrugom. Kako ne bi kmetje, kakor ste vi, odstopili svojih postelj dobrim sodrugom delavcem, članom stranke?«

Iz Šubinevega glasu je odmevala prikrita pretnja in to je Aleksaja še bolj razdražilo. Odločno je rekel:

»Šubin, ne boš dobil vseh šest postelj! Ženine in moje stare kosti so vsaj toliko vredne, kakor kosti tvojih sodrugov.«

V Šubinu je vzkipelo, a spomnil se je, da brez Aleksaja ni kolhoza, zato se je premagal. Dokaj mirno je rekel:

»Vse postelje boš dal! Pri mlačvi bo dovolj slame, da boste mogli spati na njej ti, tvoja žena in tvoj sin.«

Aleksajev potrepeljivost je bilo konec. S pestjo je tresčil po mizi in jezno vzkliknil:

»To je preveč!«

V Šubinu je spet vzkipelo.

»Aleksaj, pazi!« je siknil in se bližal starcu. Toda nenadoma ga je nekdo močno zgrabil za roko in zavpil:

»Ali hočeš tudi očeta ubiti, kakor si ubil Krilova in Olgopora?«

Šubin se je naglo okrenil. Pred seboj je zagledal Fedorja. Mladenič ga je še vedno stiskal za roko. Zločinec je prebledel, nato zardel. Zavedajoč se, da mora z odločnostjo ohraniti svoj ugled, je trdo dejal:

»Po zakonu bom ubil vsakega, kdor si prisvoji hrano, ki je odrejena za sovjetsko zajednico.«

Fedor se je ironično zasmeljal.